

Vergelijkend Onderwijsexamen te Westbroek, 1 Maart 1815.

[Utrechts Archief, toegang 318, schoolbesturen in de provincie Utrecht, nr. 3: Archief van de Commissie van onderwijs in het departement van de Zuiderzee. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, 1811-1815, 35. Westbroek, 1815.]

Om te schrijven

groot: Chump
middelsoort: 'Niemand weet hoe veel hij niet weet'
klein: 'Het is beter te zwijgen dan onbedachtzaam te spreken.'

Rekenkundige voorstellen

1. Hoe veel is $1\frac{1}{2}$ derde part van eenen halven Rijksdaalder
Antw. 12 st[uivers] 8 penningen [12,5 stuivers]
2. Een slager koopt een os voor 123 goudgulden [Goudgulden 10 gulden, 12 stuivers en 4 penningen] min 4 st[uivers], betaalt 25-5 voor impost[belasting], 2 rijksdaalders voor het slagten, verkoopt het vet tot 92 ll. [pond] voor 8 st[uivers] 8 penn[ingen] het ll., betaalt voor drinkgeld [fooi] [...] 31 st[uivers], verkoopt het vel voor 10 achtentwintigen [munt ter waarde van 28 stuivers], ontvangt voor afval 8 dertiendehalven [kennelijk 12,5 stuivers, [de dertiende half], de os op de waag zuiver wegende 652 ll. Wort gevraagd hoe veel het ll kosten, moet als hij op den os zal winnen, 16 guldens en een schelling -

Antw[oord] 5 st[uivers]

Kosten 123 g[oud]g[gu]l[dens] en 4 st[uivers]	172 -
Impost	26-5
Slagten	5 -
Drinkgeld	<u>1 - 11</u> 204-

16

Af: ontvangst	
Voor 92 ll vet a $8\frac{1}{2}$	39-2
Vel a 10 a 28 st.	14 -
Afval a 8 dertiendehalven	<u>5</u> 58-2
De os kost zuiver	146-14

Gerust

16 -

6 163 - :

652: 163 : x

[x20]

3260 | 5 st[uivers]

[...]

- (3.) Een koopman koopt 3 stukken laken, het eerste lang $30 \frac{7}{8}$ El [bijna 70 cm.], het tweede $38 \frac{3}{5}$, het derde $42 \frac{21}{40}$ voor $5 \frac{1}{5}$ Gulden onder beding dat hij 70 Ellen in gereed geld zal betalen, en de overige Ellen met linnen van $\frac{3}{5}$ Gulden de El zal voldoen; wordt gevraagd hoe veel geld en linnen hij dan leveren moet

Antwoord 324 - : in geld en 364 El linnen.

$30 \frac{7}{8}$	<u>1</u> :70	$5 \frac{1}{5}$ g[u]ld[en]: x
$38 \frac{9}{5}$	5	26
$42 \frac{21}{40}$	<u>70</u>	
112 Ellen laken		1620 (324-1- in geld)
Af <u>70</u> - contant		
Rest. 42 El met linnen		
42 El. met linnen		
<u>$5 \frac{1}{5}$</u>		
<u>210</u>		
$8 \frac{2}{5}$		
$218 \frac{2}{5}$ kosten de 42 El	$\frac{3}{5}$ g[u]ld[en]: 1 El =	$218 \frac{2}{5}$ g[u]ld[en]
	3 -----	1092/364 el linnen

- (4.) Een kramer van zijne goederen niet afkomen kunnende, wil die verloten. Hij neemt 40 loten a 30 -:-, 36 a 20-:-, 30 a 16 -:- en 25 a 12-:- maar men wil voor elk loot niet meer geven dan 5-:- . Vrage hoeveel nieten hij erbij moet doen.

Antw[oord] 409.

Hij heeft 131 loten volgens opgave renderende 2700-:- welke som door 5 gedeelt brengst 540 loten a 5 g[u]ld[en] het lot. Nu heeft hij er 131 dus moeten er nog 409 bij om de 540 loten a 5 - die hij nodig heeft om 2700 -:- te maken van zijne goederen

- (5.) Vier erfgenamen A B C D eene erfenis gelijkelijk zullende verdeelen, krijgen verschil [ven mening] zoo dat A de overigen uit het huis jaagt en alleen in het bezit van alles blijft. B sluijpt naderhand stil binnen en neemt $\frac{3}{4}$ van de erfenis in contacten en effecten mede, geeft aan C $\frac{2}{3}$ van hetgeen hij medegenomen heeft en deze de helft van hetgeen hij ontvangen heeft aan D. Vrage: hoeveelmoet A nog aan ieder betalen als alle evenveel zullen hebben.

Ant[woord]: niets, ieder heeft $\frac{1}{4}$.

Theorie der rekenkunde

Noemt mij het grootste en kleinste getal?

Welke zijn de hoofdregelen der rekenkunde en wat is het oogmerk van ieder derzelve

Wat zijn breuken en hoe onderscheid men die?

Op hoe veel wijzen kan men twee getallen vergelijken, en hoe onderscheid men deze vergelijkingen?

Wat verstaat men door [lees: onder] meetkundige evenredigheid, en welke zijn derzelve voornaamste eigenschappen?

Wat voordeel trekt men uit de kennis van meetkundige evenredigheden bij de rekenkunde

Onderwijskunde

Wat is het doel des onderwijzers?

Wat is de ontwikkeling des verstands, en wat behoort daartoe?

Wat is de vorming van [het] hart [inborst] en wat behoort daartoe?

Wat is uiterlijke beschaving, en wat behoort daar toe?

Wat moet de onderwijzer vooral doen ter beschaving van het verstand, en hoe zal hij dat daarstellen?

Hoe zal hij kinderen denkbeelden geven van zichtbare, hoe van onzichtbare voorwerpen?

Wat denkt Gij van het van buiten leren [...]?

Er is een menigte van leesboekjes voorhanden, maar welke zijn de voornaamste omstandigheden welke de keus des onderwijzers moet[en] bepalen?

Spellen theorie

Welke zijn de hoofdregelen der spelling

Is de regel die de afleiding gebiedt niet genoegzaam

Wat is de reden dat de werkwoorden somtijds een t op het einde hebben, somtijds een dt, somtijds noch het een nog het ander, b.v. leest, lees,, wordt 32, 37, 38

Waaruit weet ik, of ik b.v. daad, haat, pot, gebed, hond, zweet met een d of met een t moet schrijven p. 23.

Waarom schrijf ik daden en niet daden van daad

Spellen praktijk [dictee]

Ik laad mijn geweer maar laat het niet geladen staan

Knecht, pracht, geducht, dochter, maagd, gezigt, klagt, magt.

Zoo gij een togt met de trekschuit doet, moet Gij U voor tocht wachten 25, 26

Aristocratie, satisfactie, Titia, questie 30 executie

Ik wil boomen koopen, koolen koken, kolen uitdooven, steenen op hoopen zetten, op een goede tijding hopen, de erfenis delen, eene aalmoes geven, over het meer varen, eene oorkonde bekend maken

Taalkunde

Wat zijn zelfstandige wat bijvoeglijke naamwoorden?

Wat is bij de zelfstandige naamwoorden op te merken? Wat bij de bijvoeglijke

Hoe verschilt die en de na en naar, hen en hun, tot en te, order en orde, nog en noch, dog en doch, zelf en zelfs.

Buig eens mijn brave zoon, een houten lepel. Welk is de reden van het onderscheid?

Welke zijn de voornaamste regels om de geslachten der woorden te kennen?

Opstel

X [...] braafheid dronkenschap armoede blijdschap geluk

Vergelykend Examen te Westbroek
1 Maart 1815.

Om te Schryven.

groot. Chump.
 middelsoort Niemand weet hoe veel hy met
 weet.
 klein Het is beter te dwygen dan onbe-
 dubbeldrechtzaam te spreken.

Rekenkundige voorstellen

- Hoe veel is $1\frac{1}{2}$ derde part van eenen halven
 Ryfstaander antw. 12 $\frac{1}{2}$ St. 8 pen.
- Een Slager koopt een os voor 123 Goudgulden men 4 St.
 betaalt 25-5 voor import, 2 ryfstaanders voor
 het slachten, verkoopt het vet tot 92 $\frac{1}{2}$ voor
 8 $\frac{1}{2}$ 8 pen. het $\frac{1}{2}$, betaalt voor drinkgeld 4
 31 St. verkoopt het vel voor 10 axtenturenbragen
 ontvangt voor afval 8 derkenderhalven. De os
 op de weeg zuwer wegende 652 $\frac{1}{2}$ wordt
 goraagd ^{op den os} hoe veel het $\frac{1}{2}$ kosten moet als
 hy ~~op den os~~ zal wrunen. 16 gulden
 en een Schelling — Antw 5 Stuw.

123 Gyl. men ^{kosten} 4 St.	-----	172 -	
Import	-----	26 - 5	
Slachten	-----	5 -	
Drinkgeld	-----	1 - 11	204 - 16
af ontvangst.			
Voor 92 $\frac{1}{2}$ vet a 8 $\frac{1}{2}$	-----	39 - 2	
vel a 10 a 28 St.	-----	14 -	
afval a 8 derkenderhalven	-----	5 -	58 - 2
de os kost zuwer	-----	146 - 14	
Brutt	-----	16 - 6	
			163 - :

652 $\frac{1}{2}$: 4 = 163 $\frac{1}{2}$ x.
 $\frac{20}{3250} \mid 5 \text{ St.}$

Een koopman koopt 3 Stukken Laken, het eerste lang $30\frac{7}{8}$ El het tweede $38\frac{3}{5}$ het derde $42\frac{21}{40}$ El voor $5\frac{1}{5}$ Gulden onder beding dat hy 70 Ellen in gered geld zal betalen, ten de overige Ellen met linnen van $\frac{3}{5}$ Gulden de El zal voldoen wordt gevraagd hoe veel geld en linnen hy dan leveren moet. —

Antw. 324 -:- in geld en 364 El linnen.

$30\frac{7}{8}$	$1 : 70 = 5\frac{1}{5} \text{ gl.} : x$
$38\frac{3}{5}$	$\frac{5}{5}$
$42\frac{21}{40}$	26
<hr/>	$\frac{70}{70}$
112 Ellen laken	$\frac{1820}{42} \left(324 -:- \right)$
of 70 — contant	42 in geld.
rest. 42 El. met linnen.	

42 El	
$\frac{5}{5}$	
<hr/>	
210	
$8\frac{2}{5}$	
<hr/>	
$218\frac{2}{5}$ kopers de 42 El.	$\frac{3}{5} \text{ gl.} : 1 \text{ El} = 218\frac{2}{5} \text{ gl.} : x$
	$3 - - - - - \frac{1092}{1092} / 364$
	$El \text{ linn}$

Een kramer van rype gaederen met af komen kunnende wil die verloten sty neemt 40 loten a 30 -:- 36 a 20 -:- 30 a 16 -:- en 25 a 12 -:- maar men wil voor een lot met meer geven dan 5 -:- Vraag hoe veel moeten sty er by moet doen Antw. 409 .

Hy heeft 131 Loten volgens opgave renderende 2700 -:- welke som door 5 gedeelt brengt 540 Loten a 5 gl. het lot. Nu heeft hy er 131 dus moeten er nog 409 by om de 540 Loten a 5 - die hy nodig heeft om 2700 -:- te maken van rype gaederen vol te maken.

Vier Erfgenamen A B C D een erfenis ^{gelykelyk} (rentellende) ver deelen kuygen verschul 200 dat A de overigen mit het huss jaagt en alleen in het bezit van alles blyft. B slypft naderhand $1/2$ l. brinnen en neemt $\frac{3}{4}$ van de erfenis in contanten en effecten mede geeft aan C $\frac{2}{5}$ van het geyn by medegenomen

heeft ~~aan~~ E en derer de heeft van het geen
hy ontvangen heeft aan D. vraag hoe veel moet
A nog aan ieder betalen als alle evenveel
zullen hebben. Het Niets. ieder heeft $\frac{1}{2}$.

Theorie der Rekenkunde

Noemt my het grootste en kleinste getal?

Welke rijn de ~~hoop~~ hoopregelen der rekenkunde
en wat is het oogenyk van ieder derzelve.

Wat rijn breuken en hoe onderscheid men
die?

Op hoe veel wyzen kan men twee getallen
vergelijken, en hoe onderscheid men deze
vergelijkingen?

Wat verstaat men door meetkundige evenredig-
heid, en welke rijn derzelve voornaamste
eigenschappen?

Wat voordeel trekt men uit de kennis van
meetkundige evenredigheden by de rekenkunde

Onderwyfskunde.

Wat is het doel des onderwyfs?

Wat is ontwikkeling des verstands, en
wat behoort daar toe?

Wat is vorming van hart en wat behoort
daar toe?

Wat is uiterlyke beschaving, en wat
behoort daar toe?

Wat moet de onderwyfer vooral doen
ter beschaving van het verstand, en
hoe zal hy dat daarstellen

Hoe zal hy kinderen denkbeelden geven
van zichtbare, hoe van onzichtbare
voorwerpen?

Wat denkt hy van het van breuken leren, en verhalten

Taalhunde

Wat zijn zelfstandige wat byvoeglyke
naamwoorden?

Wat is by de zelfstandige naamwoorden
op te merken?

Wat by de byvoeglyke

hoe verschilt die en de, na en naar,
hen en hun, tot en te, order en orde,
noog en nooch, dog en doch, zelf en zelfs,
Bing eens mijn brave Zoon, een hout,
horiten Cepel. welke is de reden van
het onderscheid?

Welke zijn de voornaamste regels om de
geslachten der woorden te kennen?

Op het

Xantype braafheid dronkenschap
armoede. blydschap. geluk.

Taalkunde

Wat zijn zelfstandige wat byvoeglijke
naamwoorden?

Wat is bij de zelfstandige naamwoorden
op te merken?

Wat bij de byvoeglijke

hoe verschilt die en de, na en naar,
hen en hun, tot en te, order en orde,
noog en nooch, dog en doch, zelf en zelfs,
Bing eens mijn brave Zoon, een houten,
horiten Lepel. welke is de reden van
het onderscheid?

Welke zijn de voornaamste regels om de
geslachten der woorden te kennen?

Op het

antwoorde bravheid dronkenschap
armade blijdschap geluk.